

УДК 34

DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v3.2024.26>**М. А. Хлистік***orcid.org/0000-0002-7154-2320*

*старший викладач кафедри права та економіко-фінансової безпеки
Закладу вищої освіти «Академія рекреаційних технологій і права»,
аспірантка кафедри кримінального права та процесу
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

ОЗНАКИ МЕДІАБЕЛЬНОСТІ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ

Постановка проблеми. Незважаючи на умови воєнного стану та величезну кількість викликів Україна продовжує євроінтеграційний рух, складовою якого є реалізація реформ у судовій сфері, забезпечення доступу до правосуддя, гарантування реалізації Конституційних прав та свобод. Стратегією розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, яка покликана сприяти ефективному функціонуванню системи правосуддя та продовженню впровадження міжнародних стандартів і кращих практик Ради Європи і Європейського Союзу, для покращення доступу до правосуддя передбачено ряд напрямів та заходів, одним з яких є розвиток альтернативного (позасудового) та досудового врегулювання спорів, у тому числі, шляхом запровадження та розвитку інституту медіації [1]. Законом України «Про медіацію», який був прийнятий у листопаді 2021 року, закріплено офіційний статус медіації як позасудової процедури врегулювання спорів та визначено правові засади, порядок проведення та основні питання, пов'язані з цією процедурою, а також передбачено проведення медіації з метою запобігання виникненню та врегулювання будь-яких конфліктів (спорів) [2], отже і земельних у тому числі.

У сфері земельних правовідносин конфлікти виникають досить часто, про що свідчить і судова статистика щодо кількості звернень до судових органів з метою вирішення таких спорів [3], тому питання більш активного використання альтернативних (позасудових) способів, зокрема медіації, для врегулювання спорів такого виду є досить актуальним. При цьому необхідною умовою для прийняття рішення про доцільність застосування процедури медіації до конкретного конфлікту, пов'язаного із землею та правами на неї, є визначення ознак медіабельності земельних спорів, аналіз яких може суттєво спростити процес вибору найбільш ефективного способу вирішення конфлікту.

Стан дослідження теми у науковій літературі.

Питання медіабельності спорів та процедури медіації в цілому досліджували такі вітчизняні науковці, як Біцай А. В. [4], Бортнікова А. Г. [5], Козмуляк К. А. [6], Мазаракі Н. А. [7], Озерський І. В. [8], Романадзе Л. Д. [9], Токарева К. С.

[10] та ін. Безпосередньо питанням вирішення шляхом медіації саме земельних спорів присвячені роботи Бусуйок Д. В. [11], Кононова В. В. та Петровської М. П. [12], Настіної О. І. [13], Федчишина Д. В. [14]. Проте у зв'язку з прийняттям у 2021 році Закону України «Про медіацію» та враховуючи сьогоденні реалії, у яких перебуває наша країна через військову агресію РФ, позасудове вирішення спорів – і зокрема земельних, набирає нових обертів і потребує більш детального дослідження.

Метою статті є дослідження поняття медіабельності земельних спорів, окреслення основних ознак, за наявності яких конкретний земельний спір вважається медіабельним, задля кращого розуміння перспектив позасудового вирішення конфліктів у сфері земельних відносин через застосування процедури медіації.

Виклад основного матеріалу. Законодавство України не містить визначення терміну «медіабельність спору», а науковці застосовують різні підходи для обґрунтування змісту цього поняття. Так, Кононов В. В. та Петровська М. П. розглядають медіабельність правового спору як його властивість, в силу якої він може бути врегульований у процесі медіації [12, с. 91]. Схоже визначення надає Озерський І. В.: «медіабельність – властивість юридичного конфлікту (правового спору), в силу якої він може бути врегульований безпосередньо сторонами конфлікту (спору) під час процедури медіації (примирення) відповідним фахівцем у галузі права та психології» [8, с. 7]. Досліджуючи медіацію у вирішенні публічно-правових спорів, Бортнікова А. Г. зауважує, що під медіабельністю таких спорів доцільно розуміти «сукупність властивостей спору, за обов'язкової наявності яких і за взаємної згоди сторін є ймовірність його врегулювання за допомогою процедури медіації» [5, с. 53]. Автори статті, у якій висвітлено результати дослідження медіації у різних спорах, вважають, що «медіабельність – критерій спору, за якими визначається доцільність проведення процедури медіації» [15]. У одноосібній публікації Романадзе Л. Д. наводить більш розширене визначення, зазначаючи, що «під медіабельністю спору слід розуміти сукупність ознак конкретного спору, дієздатності та суб'єктивного

ставлення сторін спору, можливості дотримання принципів медіації у певній медіаційній процедурі, які визначають об'єктивну та суб'єктивну можливість проведення медіаційної процедури та впливають на вірогідність її результативності» [9, с. 12]. З точки зору Мазаракі Н. А., медіабельність правового спору – це «сукупність ознак, які потенційно дають можливість розпочати медіаційну процедуру та досягти мирного і взаємовигідного його вирішення» [16, с. 259], а потенційну можливість і ймовірну ефективність медіаційної процедури визначають саме критерії медіабельності певного спору [16, с. 261]. Токарева К. С. підкреслює, що чітке визначення критеріїв медіабельності спору, тобто характеристик спору, що визначають ймовірність ефективності застосування до нього процедури медіації, є підґрунтям створення правового регулювання медіації та способом підвищення її ефективності [10, с. 167–168]. Отже, поняття «медіабельність спору» нерозривно пов'язане з такими поняттями, як «критерії медіабельності спору», «ознаки медіабельності спору», які допомагають виокремити властивості спору як такого, що придатний до медіації. І детальне дослідження останніх сприяє більш повному та ґрунтовному розумінню можливості врегулювання спору в медіації.

Слово «медіабельність», як вбачається, походить від слів «*mediation*» (в перекл. з англ. – посередництво) та «*able*» (в перекладі з англ. – здатний, спроможний). Таким чином, під медіабельністю спору можна розуміти його придатність до медіації; а медіабельний спір – це спір, який піддається вирішенню шляхом медіації; спір, який спроможний бути врегульованим за участю медіатора.

Поняття медіабельності спору можливо розглядати з двох ракурсів: з одного боку, медіабельним називаємо спір, який, згідно оцінки за певними критеріями, відповідає необхідним умовам для того, щоб розпочати процедуру медіації, він є *придатним до медіації*. У цьому розумінні, за відсутності ознак немедіабельності та наявності згоди і готовності сторін домовлятися, практично будь-який спір можна назвати медіабельним. З іншого боку, під поняттям «медіабельний спір» можемо розуміти спір, який *успішно було врегульовано за допомогою процедури медіації*. У цьому розумінні, усі спори, які вдалося владнати за участю медіатора, можуть називатись медіабельними. Проте не завжди у спорах, які на перший погляд є медіабельними, медіація буде успішною, так само, як не всі вдалі медіації завершуються підписанням сторонами узгоджених домовленостей. Більшість практикуючих медіаторів підкреслюють, що ефективність медіації вимірюється не лише обов'язково підписаною угодою за результатами медіації. Цінність медіації, насамперед, у тому, що медіатор допо-

магає сторонам спору перейти на інший, неконфліктний, рівень спілкування, комунікація між ними стає більш продуктивною та позитивною, і досить часто сторони спору навіть у випадках, коли домовленості не були досягнуті, все одно висловлюють задоволеність самим процесом і відчуттями, які залишаються після спілкування у медіації.

У цій статті термін «медіабельний спір» ми, у першу чергу, будемо розглядати як спір, характеристика якого відповідає певним факторам та ознакам, які, по-перше, дозволяють розпочати процедуру медіації, а по-друге, свідчать про високу ймовірність успішного її завершення та вдалого врегулювання спору за участі медіатора. Отже, *медіабельність спору, у тому числі й земельного*, – це наявність необхідної та достатньої кількості факторів та ознак спору, за яких можливо розпочати процедуру медіації та які свідчать про можливість або високу ймовірність врегулювання спору шляхом медіації.

Перед тим, як перейти до розгляду основних ознак медіабельності земельних спорів, варто розглянути критерії оцінки медіабельності спорів загалом. На сьогодні ні серед науковців, ні серед медіаторів-практиків якоїсь єдиної системи критеріїв медіабельності спорів ще не вироблено. Кононов В. В. та Петровська М. П. зауважують, що «більшість авторів обмежуються простим перерахуванням ситуацій, в яких медіація може бути застосована або не може бути застосована» [12, с. 91]. Окреслюючи критерії медіабельності спорів, автори найчастіше описують ознаки спору чи обставини, за наявності яких спір можна вважати медіабельним, при цьому кількість та ранжування таких ознак може бути різною.

У науковій літературі сформовано декілька підходів щодо класифікації критеріїв медіабельності конфліктів (спорів). Одні автори, опираючись на досвід закордонних колег, виокремлюють чинники об'єктивного та суб'єктивного характеру; інші обмежуються визначенням конфліктів, які не можуть бути врегульовані процедурою медіації; частина науковців серед критеріїв окремо виділяють обставини, які виключають можливість застосування медіації, та обставини, що сприяють примиренню сторін. Проте слід зауважити, що, як нам видається, класифікації критеріїв медіабельності конфліктів (спорів), які пропонуються дослідниками, різняться несуттєво, а їхнє загальне змістовне навантаження досить подібне.

Заслуговує на увагу пропозиція Мазаракі Н. А., яка розділяє *абсолютні критерії немедіабельності спору* та *відносні критерії медіабельності спору*, оскільки лише за умови відсутності перших можна переходити до оцінки останніх. Серед абсолютних критеріїв немедіабельності спору науковиця виокремлює наступні:

1) наявність прямої законодавчої заборони на вирішення певного виду правового спору в порядку медіації;

2) суперечність предмета й змісту спору моралі та публічному порядку;

3) наявність у спорі інтересів третіх осіб, які не беруть участі в медіації;

4) неможливість укладення мирової угоди згідно із законодавством;

5) недієздатність сторін медіації чи відсутність повноважень їх представників на укладання медіаційної угоди [16, с. 260].

Спірним за ознакою абсолютності Мазаракі Н. А. вважає ще один критерій немедіабельності спору – наявність публічного інтересу у спорі. І хоча сфера вітчизняних публічно-правових спорів на сьогодні є найбільш складною для застосування примирних процедур, а дискусії щодо медіабельності таких спорів ще тривають, все ж окремі науковці схиляються до думки щодо можливості врегулювання шляхом медіації окремих адміністративних спорів [17; 18].

За відсутності вищеперерахованих абсолютних критеріїв немедіабельності спору, на думку Мазаракі Н. А., можливо переходити до оцінки критеріїв медіабельності, які, у свою чергу, вона називає відносними:

1) волевиявлення сторін і їх готовність до процедури медіації;

2) бажання сторін спору досягти компромісу;

3) характер спору дозволяє позиційну варіабельність у рамках інтересів сторін;

4) сторони зацікавлені в конфіденційності вирішення спору;

5) сторони зацікавлені у швидкому вирішенні спору [16, с. 261].

Схожий підхід до формування структури критеріїв медіабельності спору у Романадзе Л. Д., яка виокремлює серед них: *сталі критерії* (їх вплив виключає можливість проведення медіації) та *змінні критерії*, межі впливу яких на медіабельність спору можуть варіюватися в результаті роботи медіатора, представників сторін спору та корегування зовнішніх обставин тощо [9, с. 11]. Крім того, змінні критерії науковиця розділяє на три групи:

1) змінні критерії, які підвищують вірогідність початку медіаційної процедури та її результативного завершення;

2) змінні критерії, які знижують вірогідність початку медіаційної процедури та її результативного завершення;

3) змінні критерії, пов'язані із суб'єктивним ставленням певного медіатора до оцінки медіабельності певного спору [9, с. 11].

Кононов В. В. та Петровська М. П., досліджуючи критерії медіабельності саме земельних спорів, виокремлюють об'єктивні та суб'єктивні

чинники, які впливають на те, чи може спір стати предметом медіації. До об'єктивних критеріїв вони віднесли наступні:

1) відсутня пряма заборона на проведення медіації;

2) предмет і зміст спору не суперечить моральності і публічному порядку;

3) спір не впливає на інтереси осіб, що не беруть участі у медіації;

4) законом допускається можливість укладення мирової угоди по даній категорії справ (відносна умова) [12, с. 92].

Готовність вести переговори та тривалий характер відносин і взаємозалежність учасників спору є суб'єктивними чинниками, які свідчать про можливість проведення медіації у конкретному спорі, при чому науковці вважають другу умову відносною [12, с. 92].

Не існує на сьогодні вичерпного списку абсолютних критеріїв, за якими б можна було достеменно встановити, що конфлікт є медіабельним, та й навряд чи його можливо скласти. Як засвідчили дослідження, на які посиляється у своїй книзі нідерландська суддя-медіатор Махтельд Пель, одні лише об'єктивні критерії, які стосуються змісту конфлікту, не допоможуть визначити, варто вдаватися до медіації чи ні, обов'язковою необхідною консультація з учасниками конфлікту [19]. Тобто у першу чергу мотивація та зацікавленість сторін у врегулюванні конфлікту визначають вірогідність успішної медіації. Тому важливість першої зустрічі медіатора зі сторонами конфлікту є очевидною, оскільки у спілкуванні з ними можливо встановити, чи бажають вони брати участь у переговорах, чи можуть комунікувати та приймати спільне рішення для врегулювання спірних питань, чи є точки дотику у їхніх інтересах та потребах, а також оцінити стадію ескалації конфлікту, ступінь його руйнівного впливу на взаємовідносини сторін, оскільки високий рівень ескалації набагато знижує шанси на успішну медіацію. Як зазначають автори підручника «Медіація у професійній діяльності юриста», враховуючи, що не всі критерії можна віднести до абсолютних, «остаточний висновок про ступінь медіабельності конкретного спору робиться медіатором, який обраний сторонами для проведення процедури врегулювання спору між ними, на підставі його внутрішнього переконання» [20, с. 339]. Тому власний професійний досвід та внутрішні відчуття медіатора відіграють важливу роль при визначенні ним ступеня медіабельності спору, у тому числі й у сфері земельних відносин.

Як вбачається, саме внутрішня мотивація, потреби, очікування, налаштування сторін конфлікту відіграють вирішальну роль у визначенні можливості врегулювання спору через медіацію,

а також безпосередньо впливають на її результативність. Зокрема, такий підхід досить часто використовується при формуванні опитувальників та рекомендацій щодо випадків, коли варто застосовувати медіацію.

Так, на сайті судової влади Нідерландів сторона конфлікту може самостійно оцінити шанси вирішити свій конфлікт шляхом медіації, пройшовши короткий тест, який складається з трьох груп стверджувальних речень. Якщо сторона конфлікту «бачить можливості для розумного вирішення», та/або «зацікавлена у швидкому вирішенні», та/або «думає, що інші конфлікти з іншою стороною також можна вирішити в медіації», та/або «це може заощадити значні (процесуальні) витрати», та/або «їй доводиться мати справу з іншою стороною (сторонами) конфлікту досить часто», та/або «їй потрібне індивідуальне рішення, на яке вона може впливати сама», та/або «необхідно налагодити комунікацію», то конфлікт може бути медіабельним, і медіацію рекомендується стороні розпочати, якщо позов ще не подано, або ж пропонується ініціювати її у вже триваючому судовому процесі. Інша група складається з таких тверджень: «Я точно не знаю, у що ми вступаємо», «Я не знаю, скільки є простору для переговорів», «Мені важко сісти за стіл переговорів з іншою стороною (сторонами)», «Я не знаю, чи готова інша сторона співпрацювати», «Я бачу мало можливостей», – якщо сторона погоджується хоча б з одним із цих тверджень і у неї є сумніви щодо медіації, їй пропонується звернутись за консультацією до юридичної служби (якщо позов ще не подано) або ж до офісу медіації суду (якщо розпочато судовий процес) щодо можливості застосування медіації у її конкретному випадку. І нарешті, якщо сторона конфлікту «не бачить можливості для переговорів», та/або для неї «дуже важливо, щоб суддя виніс рішення по цій справі», та/або «попередня спроба посередництва виявилася невдалою і немає бажання намагатися знову», то розумні шанси, що медіація спрацює для вирішення такого конфлікту, відсутні, і стороні пропонується розпочати судовий процес або ж продовжити вже триваючий [21].

Асоціація «Медіаційна Рада», яка об'єднує низку організацій, зареєстрованих у Латвії, що активно працюють у сфері медіації, надає рекомендації сторонам конфлікту, перераховуючи фактори, за наявності яких медіація може бути корисною. Зокрема, медіаційну процедуру варто ініціювати, якщо:

– у сторони конфлікту є ідеї щодо вирішення спору та вона готова брати активну участь у прийнятті рішення;

– для сторони спору важливо підтримувати дружні чи ділові стосунки з іншою стороною,

наскільки це можливо, навіть після вирішення спору;

– сторона спору хоче швидко вирішити проблему, а не сперечатися роками;

– сторона спору хоче заощадити, не сплачуючи державне мито та інші витрати, пов'язані з судовим процесом;

– сторона спору хоче відновити психологічну та емоційну рівновагу [22].

Висновки. Враховуючи напрацювання науковців та практиків у сфері вирішення спорів шляхом медіації, проаналізувавши різні погляди на визначення медіабельності спорів та її критеріїв, спробуємо сформулювати власне бачення основних ознак медіабельності земельних спорів, перелік яких, водночас, не є вичерпним та не претендує на абсолютну вірність.

Вважаємо, що для початку варто встановити юридичні підстави, сукупність яких є необхідною для того, щоб процедура медіації могла мати місце – назвемо їх правовими (формальними) ознаками медіабельності земельних спорів, до яких можемо віднести:

1) відсутність прямої законодавчої заборони на вирішення певного виду земельних спорів у порядку медіації;

2) земельний спір не впливає на права і законні інтереси третіх осіб, які не є учасниками медіації;

3) законом допускається можливість укладення угоди (мирової угоди, цивільно-правового договору тощо) у даній категорії земельних спорів;

4) законом не вимагається наявність обов'язкового судового рішення у такій категорії земельних спорів;

5) наявність дієздатності сторін спору чи повноважень їх представників на укладання медіаційної угоди / угоди за результатами медіації.

Для визначення придатності земельного спору до врегулювання шляхом медіації необхідна не лише його відповідність усім правовим (формальним) ознакам, а й наявність однієї чи декількох нижче перерахованих умов, які назвемо фактичними ознаками медіабельності земельних спорів:

1) сторони готові та згодні брати участь у медіації, довіряють медіації;

2) сторони готові самостійно продукувати варіанти рішень та нести відповідальність за їх виконання;

3) сторони спору перебувають (перебували) у сімейних, ділових, сусідських, товариських відносинах та/або планують перебувати у них надалі;

4) сторони спору не налаштовані та довготривалий та фінансово затратний процес;

5) для сторін спору важливими є конфіденційність у процесі врегулювання спору та збереження репутації;

б) сторонам спору важливо усунути негативні психологічні, емоційні фактори, пов'язані із земельним конфліктом.

Процедура медіації може бути рекомендована, якщо земельний спір відповідає усім правовим (формальним) ознакам медіабельності та має хоча б одну фактичну ознаку. За умови наявності декількох фактичних ознак медіабельності, шанси на те, що земельний спір може бути врегульовано у позасудовому порядку за участю медіатора значно зростають, і медіація у таких випадках може стати ефективною альтернативою судовому розгляду.

Література

1. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки: Указ Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021> (дата звернення: 29.07.2024).
2. Про медіацію: Закон України від 16 лист. 2021 року № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20> (дата звернення: 29.07.2024).
3. Судова статистика. 2023 рік. *Судова влада України*: веб-сайт. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova-statystyka/zvit_dsau_2023 (дата звернення: 29.07.2024).
4. Біцай А.В. Участь адвоката в медіації: монографія / за заг. ред. д.ю.н., проф. О.Г. Яновської. К. : Алерта. 2017. 260 с.
5. Бортнікова А.Г. Правові засади застосування медіації як способу вирішення публічно-правових спорів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Харків. нац. ун-т вн. справ, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2019. 286 с. URL: https://scc.knu.ua/upload/iblock/cd7/dis_Bortnikova%20A.%20G..pdf (дата звернення: 29.07.2024).
6. Козмуляк К.А. Медіація як спосіб врегулювання екологічних конфліктів. *Науково-практичний журнал «Екологічне право»*. Випуск 1–4. 2021. С. 44–48. DOI <https://doi.org/10.37687/2413-7189.2021.1-4.7>
7. Мазаракі Н. А. Теоретико-правові засади запровадження медіації в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 / Ін-т законодавства Верховної Ради України. Київ, 2019. 484 с.
8. Озерський І. В. Актуальні проблеми медіації в юрисдикційному процесі України : навч. посіб. / І. В. Озерський, Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 248 с. URL: <http://surl.li/bjtnss> (дата звернення: 29.07.2024).
9. Романадзе Л.Д. Критерії медіабельності в контексті системи вирішення спорів. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 6 (35). 2020. С. 8–13. DOI [https://doi.org/10.32837/ryuv.v0i6\(35\).676](https://doi.org/10.32837/ryuv.v0i6(35).676).
10. Токарева К. С. Критерії медіабельності спорів. *Актуальні питання юридичної науки та практики : тези доп. учасників I Наук.-практ. онлайн-конф.* (Київ, 23 квіт. 2020 р.). С. 166–168. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20200423/issue/view/ndippsn_20200423 (дата звернення: 29.07.2024).
11. Бусуйок Д.В. Сучасний стан розвитку законодавчих засад медіації земельних спорів. *Часопис Київського університету права*. №2. 2020. С. 337–341. DOI: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.2.2020.63>.
12. Кононов В. В., Петровська М. П. Критерії медіабельності земельних спорів. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 4. 2016. С. 90–93. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2016/25.pdf (дата звернення: 29.07.2024).
13. Настіна О.І. Медіація як альтернативний та ефективний спосіб вирішення межових земельних спорів. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. № 3. 2014. С. 22–29. URL: <https://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/2999> (дата звернення: 29.07.2024).
14. Федчишин Д.В. Медіація як альтернативний спосіб захисту прав на землю. *Публічне право*. № 3 (31). 2018. С. 211–218. URL: <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/31/25.pdf> (дата звернення: 29.07.2024).
15. Володимир Родченко, Луїза Романадзе, Аліна Сергєєва, Світлана Сергєєва. Медіація в різних спорах: від банкрутства до спорів з державою. *Юридична Газета online* : веб-сайт. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/mediatsiya/mediatsiya-v-riznih-sporah-vid-bankrutstva-do-sporiv-z-derzhavoyu.html> (дата звернення: 29.07.2024).
16. Мазаракі Наталія. Щодо поняття медіабельності спору. *Підприємництво, господарство і право*. № 12. 2018. С. 258–261. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/12/49.pdf> (дата звернення: 29.07.2024).
17. Красіловська З. В. Умови застосування медіації для врегулювання спорів із органами публічної влади: вітчизняний та зарубіжний аспекти. *Теорія та практика державного управління*. 2015. Вип. 4 (51). С. 200–207.
18. Вероніка Волинець. Адмінсудочинство: в пошуках медіабельності. *Юридична Газета online* : веб-сайт. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/adminsudochinstvo-v-poshukah-mediabelnosti.html> (дата звернення: 29.07.2024).
19. Machteld Pel. Referral to Mediation: A Practical Guide for an Effective Mediation Proposal. *Sdu Uitgevers*, 2008. 240 с.
20. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса : Екологія, 2019. 456 с. DOI 10.32837/11300.12406.
21. Zelftest mediation. *De Rechtspraak*: веб-сайт судової влади Нідерландів. URL: <https://www.rechtspraak.nl/Onderwerpen/mediation/mediation-in-een-conflict/mediation-naast-rechtspraak/Paginas/Zelftest-meditation.aspx> (дата звернення: 29.07.2024).
22. Atbildes uz biežāk uzdotiem jautājumiem. *Mediacija.lv* : веб-сайт. URL: <https://www.mediacija.lv/biezakie-uzdotie-jautajumi> (дата звернення: 29.07.2024).

Анотація

Хлистік М. А. Ознаки медіабельності земельних спорів. – Стаття.

Одним з напрямів покращення доступу до правосуддя є розвиток альтернативного (позасудового) та досудового врегулювання спорів, у тому числі, шляхом розвитку інституту медіації. У сфері земельних правовідносин конфлікти виникають досить часто, про що свідчить судова статистика щодо кількості звернень до судових органів з метою вирішення таких спорів, тому питання більш активного використання альтернативних (позасудових) способів, зокрема медіації, для врегулювання спорів такого виду є досить актуальним. Важливим при цьому є продовження впровадження міжнародних стандартів і кращих практик Ради Європи і Європейського Союзу.

У статті проведено дослідження поняття медіабельності спорів, розглянуто та проаналізовано різні підходи до обґрунтування змісту цього терміну та запропоновано власне його визначення: медіабельність спору, у тому числі й земельного, – це наявність необхідної та достатньої кількості факторів та ознак спору, за яких можливо розпочати процедуру медіації та які свідчать про можливість або високу ймовірність врегулювання спору шляхом медіації.

Акцентовано увагу на тому, що медіабельність спору нерозривно пов'язана з такими поняттями, як «критерії медіабельності спору», «ознаки медіабельності спору», які допомагають виокремити властивості спору як такого, що придатний до медіації. Визначення ознак медіабельності спору сприяє більш повному та ґрунтовному розумінню можливості врегулювання спору в медіації.

На основі аналізу різних підходів щодо визначення критеріїв медіабельності спорів, автором запропоновано власну класифікацію ознак медіабельності земельних спорів, серед яких виокремлено п'ять правових (формальних) та шість фактичних ознак медіабельності земельних спорів.

Автором запропоновано ініціювати процедуру медіації, якщо земельний спір відповідає усім правовим (формальним) ознакам медіабельності та має хоча б одну фактичну ознаку, а також акцентовано, що за умови наявності декількох фактичних ознак медіабельності, шанси на те, що земельний спір може бути врегулювано у позасудовому порядку за участю медіатора значно зростають, і медіація у таких випадках може стати ефективною альтернативою судовому розгляду.

Ключові слова: земельні спори, медіація, медіабельність земельних спорів, ознаки медіабельності спорів, критерії медіабельності спорів.

Summary

Khlystik M. A. Indicators of Mediability of Land Disputes. – Article.

One of the directions to improve access to justice is the development of alternative (out-of-court) and pre-trial dispute resolution methods, including the

development of the mediation institute. In the field of land relations, conflicts arise quite often, as evidenced by judicial statistics on the number of appeals to courts for resolving such disputes. Therefore, the issue of more active use of alternative (out-of-court) methods, particularly mediation, to resolve such disputes is quite relevant. It is important to continue implementing international standards and best practices of the Council of Europe and the European Union.

The article explores the concept of mediability of disputes, considers and analyzes different approaches to justifying the content of this term, and proposes its own definition: mediability of a dispute, including a land dispute, is the presence of a sufficient number of factors and indicators of the dispute, which allow starting the mediation process and indicate the possibility or high probability of resolving the dispute through mediation.

The article emphasizes that the mediability of a dispute is inseparably linked with concepts such as "criteria of mediability of a dispute" and "indicators of mediability of a dispute," which help identify the characteristics of a dispute that make it suitable for mediation. Defining the indicators of mediability of a dispute contributes to a more complete and thorough understanding of the possibility of resolving a dispute through mediation.

Based on the analysis of different approaches to defining the criteria of mediability of disputes, the author proposes his own classification of indicators of mediability of land disputes, highlighting five legal (formal) and six factual indicators of mediability of land disputes.

The author suggests initiating the mediation process if the land dispute meets all legal (formal) indicators of mediability and has at least one factual indicator. Additionally, it is emphasized that the presence of several factual indicators of mediability significantly increases the chances that the land dispute can be resolved out-of-court with the participation of a mediator, making mediation an effective alternative to judicial review in such cases.

Key words: land disputes, mediation, mediability of land disputes, indicators of mediability of disputes, criteria of mediability of disputes.